

WOJEWODA
ŚWIĘTOKRZYSKI

Znak:PSZ.II.431.13.2025

a/a

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Pani Magdalena Salwerowicz
Dyrektor
Centrum Usług Społecznych
ul. Świętokrzyska 22
27-400 Ostrowiec Św.

Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach, przesyła wystąpienie pokontrolne z kontroli w trybie zwykłym, która przeprowadzona została w Centrum Usług Społecznych w Ostrowcu Św. w dniach 27,28 i 31 marca oraz 1 kwietnia 2025 r.

Kontrola przeprowadzona została na podstawie:

- art. 186 pkt 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2025 r., poz. 49 t.j.).

Kontrolę przeprowadzili pracownicy Oddziału Nadzoru nad Realizacją Zadań Samorządu Powiatowego i Województwa w Wydziale Polityki Społecznej i Zdrowia, w składzie:

1. Pani Katarzyna Arendarska - Inspektor Wojewódzki (legitymacja służbowa nr 1), upoważnienie nr 215/2025 z dnia 20.03.2025 r. – inspektor kierujący zespołem inspektorów.
2. Pani Anna Konieczna - Inspektor Wojewódzki (legitymacja służbowa nr 2), upoważnienie nr 216/2025 z dnia 20.03.2025 r.
3. Pani Anna Krupa – Pawłowska – Inspektor Wojewódzki (legitymacja służbowa nr 3), upoważnienie nr 217/2025 z dnia 20.03.2025 r.

Zakresem kontroli objęte zostały następujące zadania:

1. Opracowanie i realizacja 3 – letnich gminnych programów wspierania rodziny.
2. Kwalifikacje asystentów rodziny i tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.
3. Tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz pracy z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
 - a) Zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa.
 - b) Organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających.

4. Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo - wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo - terapeutycznej oraz interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.
5. Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.
6. Koordynowanie działań, o których mowa w art. 8 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.
7. Terminowe sporządzanie sprawozdań rzeczowo – finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3, w terminach:
 - do dnia 31 stycznia danego roku – za okres od dnia 1 lipca do dnia 31 grudnia poprzedniego roku;
 - do dnia 31 lipca danego roku – za okres od dnia 1 stycznia do dnia 30 czerwca danego roku.

Okres objęty kontrolą: od 01.01.2024 r. do dnia kontroli.

Ocena skontrolowanej działalności, ze wskazaniem ustaleń, na których została oparta, w szczególności przez określenie stanu faktycznego oraz ujawnionych uchybień lub nieprawidłowości, a także zakres, przyczyny i skutki stwierdzonych uchybień lub nieprawidłowości oraz wskazanie osób odpowiedzialnych za ich powstanie.

Integralną część wystąpienia pokontrolnego stanowi załącznik nr 1 przygotowany przez Dyrektora Centrum, zawierający informacje z zakresu kontroli.

Organizacja pracy z rodziną na terenie Gminy Ostrowiec Świętokrzyski.

Centrum Usług Społecznych w Ostrowcu Świętokrzyskim, zwany dalej „CUS”, jest jednostką organizacyjną Gminy Ostrowiec Świętokrzyski działającą na podstawie Uchwały nr XIV/98/2024 Rady Miasta Ostrowca Świętokrzyskiego z dnia 28 listopada 2024 r. w sprawie przekształcenia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ostrowcu Świętokrzyskim w Centrum Usług Społecznych w Ostrowcu Świętokrzyskim oraz nadania statutu Centrum Usług Społecznych w Ostrowcu Świętokrzyskim. Zgodnie z § 1 ust. 7 ww. Uchwały pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ostrowcu Świętokrzyskim stali się pracownikami Centrum Usług Społecznych.

Zgodnie ze Statutem, Centrum działa na podstawie przepisów prawa, w szczególności: ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, ustawy o dodatkach mieszkaniowych, świadczeniach rodzinnych, pomocy osobom uprawnionym do alimentów i innych aktów prawnych.

Obowiązujący na czas trwania kontroli Regulamin Organizacyjny Centrum wprowadzony został Zarządzeniem Nr VI/382/2024 Prezydenta Miasta Ostrowca Świętokrzyskiego z dnia 18 grudnia 2024 r. w związku z przekształceniem MOPS w CUS.

W strukturze organizacyjnej Centrum określono zakresy działania poszczególnych działów, w tym *Działu ds. realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej*, w skład którego wchodzi m.in.: *Zespół Asysty Rodzinnej*. Z analizy zapisów regulaminu wynika, że do zadań ww. Zespołu należy m.in.: prowadzenie pracy z rodzinami przeżywającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, realizowanie zadań w pracy z rodzinami zgodnie z obowiązującymi standardami pracy asystentów rodziny,

prorowadzenie pracy z rodzicami biologicznymi dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej i koordynowanie poradnictwa dla rodzin, zgodnie z ustawą o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

Na dzień kontroli funkcję dyrektora CUS pełniła p. Magdalena Salwerowicz, powołana na stanowisko Zarządzeniem Nr VI/418/2024 Prezydenta Miasta Ostrowca Świętokrzyskiego z dnia 31 grudnia 2024 r. w związku z Uchwałą Nr XIV/98/2024 Rady Miasta Ostrowca Świętokrzyskiego z dnia 28 listopada 2024 r. w sprawie przekształcenia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ostrowcu Świętokrzyskim w Centrum Usług Społecznych. W trakcie trwania czterodniowej kontroli dyrektor CUS obecna była w ostatnim dniu kontroli, natomiast w pierwszych trzech dniach kontroli uczestniczyła p. Justyna Gawlik – zastępca dyrektora CUS. Zgodnie z zapisami § 5 ust. 3 Regulaminu Organizacyjnego pracą CUS kieruje dyrektor przy pomocy zastępcy dyrektora (...), który zgodnie z § 5 ust. 5 ww. regulaminu zastępuje dyrektora podczas jego nieobecności.

Dyrektor, zgodnie z Zarządzeniem Nr IV/251/2016 Prezydenta Miasta Ostrowca Świętokrzyskiego z dnia 16 maja 2016 r. posiada pełnomocnictwo do składania oświadczeń woli w imieniu Gminy Ostrowiec Świętokrzyski, w zakresie działalności MOPS, w tym m.in.: do zawierania i rozwiązywania umów (...). W związku z ww. zarządzeniem dyrektor MOPS (CUS) Zarządzeniem Nr 86/2023 z dnia 1 sierpnia 2023 r. udzielił zastępcy dyrektora stosownego pełnomocnictwa do wykonywania w swoim zastępstwie, w przypadku nieobecności, czynności, o których mowa w § 1 ust.1 ww. pełnomocnictwa.

Ponadto, Zarządzeniem Nr VI/76/2025 Prezydenta Miasta Ostrowca Świętokrzyskiego z dnia 13 stycznia 2025 r. zarówno dyrektor CUS, jak i zastępca posiadają stosowne upoważnienia do prowadzenia postępowania w sprawach jednorazowego świadczenia z tytułu urodzenia się dziecka (...), oraz wydawania w tych sprawach decyzji, postanowień i zaświadczeń w sprawach z zakresu ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Zgodnie z ww. zarządzeniem upoważnienia w tym samym zakresie otrzymał kierownik zespołu ds. świadczeń rodzinnych i jego zastępca. Na wniosek dyrektora CUS 5 pracowników zatrudnionych ww. zespole, zostało upoważnionych do prowadzenia postępowań ww. sprawach.

1. Opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny.

Zgodnie z art. 176 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych gminy należy m.in. opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny. W trakcie kontroli przedstawiono do wglądu aktualnie obowiązujący *Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski na lata 2025-2027*, przyjęty Uchwałą Nr XX/18/2025 Rady Miasta Ostrowca Świętokrzyskiego z dnia 25 lutego 2025 r. oraz sprawozdanie z realizacji uprzednio opracowanego dokumentu tj.: *Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski na lata 2022-2024*, przyjętego Uchwałą Nr LV/152/2021 Rady Miasta Ostrowca Świętokrzyskiego z dnia 13 grudnia 2021 r. za okres od 1.01.2024 r. do 31.12.2024 r.

Aktualny Program stanowi kontynuację Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski na lata 2022 – 2024. W dalszym ciągu wsparciem objęte będą rodziny z dziećmi borykające się z trudnościami w realizowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, niewydolnie wychowawczo, wykazujące bezradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego i niezaradne życiowo. Adresatami działań pomocowych, w tym przede wszystkim koordynacji wsparcia realizowanej przez asystenta rodziny, będą również rodziny i kobiety w ciąży spełniające kryteria ustawy „Za życiem”. Rodziny będą podlegać działaniom, których ramy definiuje ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w znacznej mierze oparte na usługach asystentów rodzin. Usługi asystenckie są dostosowane do potrzeb konkretnej rodziny, asystent zaś jest koordynatorem działań

pomocowych.

Przeprowadzona na potrzeby Programu diagnoza środowiska lokalnego obejmowała diagnozę demograficzną i społeczną, sytuacji rodzin na podstawie danych z pomocy społecznej i pieczy zastępczej. Przedstawiony obraz środowiska lokalnego ukazał problematykę rodzin funkcjonujących na terenie miasta Ostrowca Świętokrzyskiego i umożliwił określenie działań i zadań w ramach Programu skoncentrowanych na rodzinie. Sytuacja rodzin w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski, stwarza konieczność ciągłego dostosowywania systemu wsparcia i reagowania na pojawiające się potrzeby i problemy. Poprzez wprowadzenie nowych rozwiązań realizowanych od 01.01.2025 r. przez Centrum Usług Społecznych w Ostrovcu Świętokrzyskim, a jednocześnie w oparciu o istniejące zasoby, zwiększą się możliwości skutecznej pracy z rodziną przeżywającą trudności opiekuńczo-wychowawcze.

Cel główny Programu to: *Wsparcie ostrowieckich rodzin w prawidłowym funkcjonowaniu, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych*, który będzie realizowany poprzez trzy cele szczegółowe: *wzmocnienie potencjału rodziny poprzez profilaktykę i edukację, zapewnienie usług, pomocy oraz świadczeń dla rodziny oraz podniesienie jakości świadczonych usług na rzecz rodziny poprzez wzmocnienie kompetencji zawodowych kadr pracujących z rodzinami*.

Wsparcie rodzin to także realizacja różnorodnych programów wspierających ich prawidłowe funkcjonowanie, takich jak: *Ostrowiecka Karta Mieszkańca „OstraKarta”, „Ostrowiecka Rodzina 3+” i Karta Dużej Rodziny, „Wsparcie w formie mieszkań interwencyjnych dla osób i rodzin po zdarzeniach losowych lub sytuacjach kryzysowych”, „Pomoc Żywnościowa 2021-2027”, „Posiłek w szkole i w domu”, „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnościami” oraz „Opieka wytchnieniowa”*.

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2025-2027 będzie służył realizacji gminnej polityki rodzinnej. W Gminie Ostrowiec Świętokrzyski funkcjonują różnorodne instytucje i organizacje realizujące zadania na rzecz dziecka i rodziny. Stanowią one swoistą sieć wsparcia instytucjonalnego i interdyscyplinarnego dla rodzin. Zaangażowanie różnych instytucji w działania na rzecz ostrowieckich rodzin zwiększy szanse na skuteczność prowadzonej pracy z rodzinami, zmieni sposób ich funkcjonowania, podnosząc umiejętności w zakresie opieki nad dzieckiem i zapewni im poczucie bezpieczeństwa.

Finansowanie Programu będzie się odbywać w ramach środków budżetu Gminy oraz środków pozabudżetowych pozyskanych ze źródeł zewnętrznych. W wyniku ewaluacji Program będzie podlegał weryfikacji i uzupełnianiu stosownie do pojawiających się potrzeb.

Koordynatorem realizacji Programu i jednocześnie instytucją wiodącą przy jego realizacji jest CUS. Podmioty zaangażowane w jego realizację są zobowiązane do przekazywania Koordynatorowi danych za rok poprzedni. Na tej podstawie opracowywane będą coroczne sprawozdania z monitoringu Programu, zawierające m.in. analizę wskaźników odzwierciedlający aktualny poziom realizacji założonych celów i działań, jak również opis najważniejszych zadań.

Rezultatem monitoringu będzie coroczne sprawozdanie za dany rok kalendarzowy przygotowane przez CUS i przekazane Prezydentowi Miasta Ostrowca Świętokrzyskiego, który z kolei prześle je Radzie Miasta do 31 marca roku następnego.

W trakcie kontroli przedstawiono sprawozdanie z realizacji *Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski na lata 2022 – 2024 za 2024 r.*, w którym ujęto realizację zadań z zakresu wspierania rodziny. Zgodnie z art. 179 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w dniu 28 marca 2025 r. sprawozdanie zostało przekazane do Prezydenta Miasta Ostrowca Świętokrzyskiego, który przedstawi je Radzie Miasta.

Zadanie realizowane prawidłowo.

2. Kwalifikacje asystentów rodziny i tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.

W Centrum Usług Społecznych w Ostrowcu Św. w okresie kontrolnym zatrudnionych było 5 asystentów rodziny. Na dzień kontroli zatrudnione były 4 osoby na stanowisku asystent rodziny. W trakcie czynności kontrolnych przeanalizowano akta osobowe asystentów rodziny stwierdzając, że osoby zatrudnione na tym stanowisku posiadają kwalifikacje zgodne z art. 12 ust. 1 pkt 1 i spełniają pozostałe wymagania określone w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (zał.cz. II). Ponadto w dokumentacji asystentów znajdowały się z oświadczenia, dotyczące spełniania warunków, o których mowa w art. 12 ust. 1 pkt 2-4 ustawy, zaświadczenia z Krajowego Rejestru Karnego oraz informacje dotyczące weryfikacji w bazie Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym.

Z analizy zakresów czynności asystentów rodziny wynika, że zawierają one wszystkie zadania asystenta, o których mowa w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz w ustawie o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

W trakcie kontroli nie stwierdzono łączenia wykonywania obowiązków asystenta rodziny z zadaniami pracownika socjalnego na terenie Gminy Ostrowiec Św. oraz prowadzenia postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę, o których mowa w art. 17 ust. 3 i 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Asystenci rodziny w okresie kontrolnym podnosili swoje kwalifikacje poprzez uczestnictwo w szkoleniach, co potwierdzają zaświadczenia znajdujące się w aktach osobowych.

Zadanie dotyczące kwalifikacji asystenta rodziny i tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji realizowane jest prawidłowo.

W 2024 roku MOPS w Ostrowcu Św. (obecnie CUS) uczestniczył w *Programie „Asystent rodziny w 2024 r.”*, ustanowionym Uchwałą nr 245 Rady Ministrów z dnia 8 grudnia 2023 r. (M.P. z 2023 r. poz. 1462), do którego przystąpiła Gmina Ostrowiec Św. W ramach Programu, zgodnie ze złożonym zapotrzebowaniem, Gmina Ostrowiec Św. otrzymała dofinansowanie do kosztów zatrudnienia asystentów w okresie od 1 stycznia 2024 r. do 31 grudnia 2024 r., w wysokości 89 879,87 zł oraz na dofinansowanie dodatków do wynagrodzenia asystentów rodziny w wysokości 9 000,00 zł. Środki finansowe pochodziły z Funduszu Pracy i zostały przekazane na podstawie umowy zwartej pomiędzy Wojewodą Świętokrzyskim a Gminą Ostrowiec Św., tj.: Umowa nr 89/2024/AR z dn. 22.11.2024 r. Przyznana kwota na dodatki została wykorzystana w całości, natomiast z kwoty na dofinansowanie kosztów zatrudnienia zwrócono 69,84 zł. W trakcie kontroli przedstawiono do wglądu dokumentację merytoryczną oraz finansową związaną z realizacją zadania, która potwierdza wypłatę ww. dodatku.

Ponadto MOPS (CUS) brał udział w rządowym programie *„Dofinansowanie wynagrodzeń pracowników jednostek wspierania rodziny i systemie pieczy zastępczej na lata 2024 – 2027”*, który został ustanowiony Uchwałą Nr 63 Rady Ministrów z dnia 19 czerwca 2024 r. W ramach programu wypłacany jest dodatek motywacyjny w wysokości 1000 zł m.in. dla asystentów rodzin. Na realizację ww. zadania zgodnie z Umową Nr 45G/WRiSPZ/2024 zawartą w dniu 26.09.2024 r. jednostka otrzymała środki w wysokości 28 778,40 zł, z czego wydatkowano 28 618,54 zł, zwrócono 159,86 zł. W trakcie kontroli przedstawiono do wglądu dokumentację merytoryczną oraz finansową związaną z realizacją zadania, która potwierdziła wypłatę ww. dodatku asystentom rodziny.

Z analizy dokumentacji finansowo - księgowej wynika, że środki pozyskane w ramach rządowych programów zostały wykorzystane zgodnie z przeznaczeniem w zakresie dodatków i dofinansowania wynagrodzeń asystentów rodziny.

4. Tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez: zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa, organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających:

a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta:

W okresie objętym kontrolą, wsparciem pięciu asystentów objętych było łącznie 78 rodzin, w których przebywało 185 dzieci. Wśród rodzin są rodziny wielodzietne, w tym 1 rodzina z 7 dzieci, 6 rodzin z 5 dzieci i 8 rodzin z 4 dzieci. Spośród rodzin – 14 zostało zobligowanych do współpracy z asystentem przez sąd. Na dzień kontroli, czterech asystentów współpracowało z 39 rodzinami, z tego każdy z nich miał pod opieką adekwatnie: 8 rodzin, 11 rodzin i dwóch asystentów po 10 rodzin. Liczba rodzin, z którymi jeden asystent w tym samym czasie prowadził pracę nie przekraczała 15.

W trakcie kontroli sprawdzono dokumentację 26 rodzin objętych wsparciem i pomocą asystenta rodziny, w tym 8 z którymi zakończono współpracę.

Z dokumentacji rodzin wynika, że przydzielenie asystenta rodziny prowadzone jest zgodnie z art. 11 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, tj.: w przypadku, gdy ośrodek pomocy społecznej poweźmie informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadza w tej rodzinie wywiad środowiskowy, w którym zamieszczona jest adnotacja o przyznaniu pomocy rodzinie w formie asystenta rodziny. Następnie pracownik socjalny wnioskuje do dyrektora Centrum o przydzielanie asystenta rodziny (**zał. nr 1**), na którym dyrektor wyraża zgodę na współpracę, na okres 6 miesięcy. W międzyczasie rodzina podpisuje zgodę na współpracę z asystentem (**zał. nr 2**). Formularz zgody dotyczy jednocześnie współpracy z asystentem i pracownikiem socjalnym. W większości rodzin, których dokumentację przeanalizowano podczas kontroli, nie zaznaczono na jaki rodzaj współpracy rodzina wyraża zgodę, tj. czy na pracę z asystentem czy z pracownikiem socjalnym.

Z informacji zawartych w dokumentacji rodzin oraz w **zał. cz. III** wynika, że rodziny zostały objęte wsparciem asystenta ze względu na współwystępowanie problemów takich jak: niezaradność opiekuńczo-wychowawcza, niskie kompetencje rodzicielskie, nadużywanie alkoholu, niskie umiejętności prowadzenia gospodarstwa domowego, zaniedbania wobec dzieci w sferze edukacji, higieny, zdrowia oraz umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej.

Praca asystentów z rodzinami prowadzona jest w oparciu o *standardy pracy asystentów zatrudnionych w MOPS w Ostrowcu* (**zał. nr 3**), które zostały przyjęte Zarządzeniem Nr 96/2024 dyrektora MOPS z dnia 9 września 2024 r. Standardy określają szczegółowe cele i zadania pracy asystenta rodziny, czynności jakie powinien wykonywać w ramach swojej pracy, etapy tej pracy wraz z charakterystyką, katalog osób, które obejmuje się wsparciem asystenta oraz status pracowniczy asystenta rodziny i związane z tym obowiązki oraz uprawnienia. W dokumencie zapisano, że głównym celem pracy asystenta jest osiągnięcie przez rodzinę takiego poziomu stabilności życiowej i odpowiedzialności za własne życie, który pozwoli jej na samodzielne funkcjonowanie i wychowywanie dzieci. Ponadto, celem oddziaływań asystenta jest także lepsze funkcjonowanie kobiet w ciąży, szczególnie w ciąży powikłanej oraz wspieranie ich w trudnych chwilach związanych z potrzebami w zakresie opieki, pielęgnacji i wychowania chorych dzieci. Do standardów załączone zostały wzory dokumentów, które są sporządzane przez asystenta, tj.: plan pracy asystenta z rodziną, aktualizacja planu pracy, miesięczna karta pracy, karta pracy, okresowa ocena sytuacji rodziny, indywidualny katalog możliwego wsparcia dla kobiet w ciąży i rodziny korzystającej ze wsparcia asystenta rodziny, końcowa ocena współpracy kobiety w ciąży/rodziny, karta monitoringu rodziny po zakończeniu pracy z asystentem rodziny. Zarządzeniem Nr 147/2024 dyrektora MOPS z dnia 31

grudnia 2024 wprowadzono zmiany w ww. zarządzeniu dot. załącznika nr 4 tj. karty pracy asystenta rodziny MOPS w Ostrowcu Św. (**zał. nr 4**).

Pierwsze wejście w środowisko i nawiązanie kontaktu przez asystenta z rodziną odbywa się we współpracy z pracownikiem socjalnym. Podczas tej wizyty omawiana jest z rodziną rola i funkcja asystenta, a także zakres działań asystenta na rzecz rodziny. Następnie po rozpoznaniu potrzeb rodziny, jej problemów oraz zasobów, zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy, asystent rodziny opracowuje plan pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym. Zgodnie ze standardami pracy, plan pracy sporządza się po odbyciu co najmniej 3 spotkań z rodziną, a następnie przedkładany jest dyrektorowi CUS, w terminie 30 dni od dnia rozpoczęcia współpracy z rodziną. Plan opracowywany jest na pół roku, ponieważ tak prowadzona jest praca z rodziną. Po tym czasie, współpraca jest albo zakańczana albo kontynuowana. Wówczas cała procedura przyznania rodzinie pomocy w formie wsparcia asystenta jest wznawiana na nowo. Przeanalizowane podczas kontroli plany pracy z 25 rodzinami (jedna rodzina nie miała opracowanego planu ze względu na fakt, że współpraca z nią została rozpoczęta w dn. 12 marca 2025 r.) zawierały: określony cel główny: „poprawa funkcjonowania rodziny” oraz cele szczegółowe, właściwe dla każdej rodziny ze względu na jej sytuację i problemy z jakim się boryka. Najczęściej formułowane cele szczegółowe to: podniesienie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych pod względem dbania o higienę, zdrowie, rozwój zainteresowań i umiejętności, edukację i potrzeby dzieci; poprawa funkcjonowania rodziny w zakresie wzajemnej komunikacji pomiędzy członkami rodziny, umacniania więzi, umiejętnego prowadzenia gospodarstwa domowego i racjonalnego zarządzania budżetem domowym; pomoc w załatwianiu spraw urzędowych; motywowanie do podjęcia lub utrzymania zatrudnienia, do utrzymania porządku w domu, motywowanie do abstynencji oraz podjęcia i ukończenia terapii odwykowej, a także do podjęcia starań o powrót dzieci z pieczy zastępczej. W ramach poszczególnych celów planowane są również działania szczegółowe, osoby odpowiedzialne za ich realizację (zazwyczaj są to: członkowie rodzin i asystent), a także termin realizacji poszczególnych celów i działań, którym jest okres pół roku na jaki opracowywany jest plan. Ponadto, w planie określono przewidywane efekty. Cele i działania sformułowane w planach uwzględniają indywidualne potrzeby i problemy danej rodziny, a także jej możliwości i zasoby (**zał. nr 5**).

Asystenci prowadzą bieżącą pracę z rodzinami, poprzez kontakty bezpośrednie w środowisku rodzinnym oraz spotkania w Ośrodku i kontakt telefoniczny. Wszystkie działania podejmowane na rzecz rodziny, w tym kontakty z rodziną oraz inne działania, np. kontakty z innymi instytucjami, udział w okresowej ocenie sytuacji dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, zapisane są w *karcie pracy asystenta z rodziną* sporządzanej co miesiąc. Karta zawiera datę oraz godziny wizyty, a także opis zadań wykonywanych przez asystentów rodziny, w tym opis sytuacji rodziny i jej środowiska. Średnio, asystenci odwiedzają rodziny od 3 do nawet kilkunastu razy w miesiącu (12 razy), w zależności od sytuacji i potrzeb rodziny. Kontakty organizowane są tak, by nie zaburzać rytmu życia rodziny. Poza kartami pracy, asystenci sporządzają notatki służbowe, informacje dotyczące sytuacji rodzin (**zał. nr 6**), opinie dotyczące współpracy rodziny z asystentem (**zał. nr 7**), okresowe oceny sytuacji rodzin, karty monitoringu rodziny po zakończeniu pracy z asystentem. Sytuacja rodzin i ich dzieci omawiana jest podczas spotkań organizowanych w MOPS w Ostrowcu z przedstawicielami placówek opiekuńczo-wychowawczych, powiatowego centrum pomocy rodzinie oraz asystentami i pracownikami socjalnymi. Z każdego spotkania sporządzana jest notatka służbowa (**zał. nr 8**).

Na podstawie analizy dostępnej dokumentacji rodzin oraz informacji zawartych w załączniku cz. III, asystenci rodzin w ramach zapewnienia rodzinom przeżywającym trudności wsparcia i pomocy oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa, realizowali następujące zadania:

- **udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego** – zadanie realizowane było poprzez: poradnictwo i trening w zakresie umiejętności prowadzenia gospodarstwa domowego, w tym: systematycznego utrzymania czystości w mieszkaniu, ustalaniu zasad podziału i wykonywania obowiązków domowych (tj.: sprzątanie, pranie, gotowanie, bieżące naprawy i niezbędne remonty), regularne dokonywanie opłat (tj.: czynsz, media, raty kredytów), oszczędnego gospodarowania środkami finansowymi (planowanie wydatków, dokonywanie niezbędnych zakupów). Powyższe działania podejmowane były w 61 rodzinach;
- **udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych** – w ramach zadania, asystenci informowali rodziny z jakich form pomocy społecznej mogą skorzystać, udzielali pomocy w załatwianiu spraw urzędowych, w tym: w wypełnianiu wniosków i innych dokumentów oraz wyjaśniali treść pism urzędowych; przypominali o konieczności regularnego dokonywania wszelkich zobowiązań finansowych, proponowali różne rozwiązania trudnych sytuacji finansowych (np. wnioskowanie o rozłożenie zobowiązań na raty), motywowali rodziny do ubiegania się o lokal socjalny z zasobów gminy. Z pomocy w powyższym zakresie skorzystało 67 rodzin;
- **udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych** – w ramach zadania, asystenci zachęcali rodziny do skorzystania z pomocy i wsparcia specjalistów (psychologa, psychoterapeuty, psychiatry, terapeuty uzależnień), pomagali w umawianiu wizyt, towarzyszyli rodzinom podczas wizyt i motywowali do kontynuacji wizyt u specjalistów. Zadanie realizowane było w 49 rodzinach;
- **udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi** – asystenci przeprowadzali z rodzicami i dziećmi rozmowy dotyczące wzajemnych relacji rodzinnych, zacieśniania więzi rodzinnych, wspólnego spędzania czasu wolnego i budowania pozytywnych relacji. Zachęcali rodziców do utrzymywania systematycznych kontaktów z dziećmi umieszczonymi w pieczy zastępczej, kontaktów ze szkołą. Ponadto asystenci motywowali rodziców do dbania o realizację przez ich dzieci obowiązku szkolnego, systematycznego uczęszczania dzieci na zajęcia szkolne, odrabianie lekcji i naukę, zachęcali rodziców do diagnozowania problemów z dziećmi u specjalistów, w tym w poradni psychologiczno-pedagogicznej. Powyższe działania podejmowane były w 69 rodzinach;
- **wspieranie aktywności społecznej rodzin** – asystenci zachęcali do angażowania się w życie społeczne, poprzez udział w lokalnych wydarzeniach i imprezach. Zadanie realizowane było w 25 rodzinach;
- **motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych** - asystenci w ramach zadania informowali o organizowanych kursach i szkoleniach, motywowali do podnoszenia kwalifikacji. Działania takie podejmowano w stosunku do 24 rodzin;
- **udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej** - asystenci pomagali w pisaniu CV i zachęcali do zgłaszania się na rozmowy kwalifikacyjne; wspólnie z rodzicami poszukiwali i przeglądali aktualne oferty pracy na stronach internetowych; motywowali do zarejestrowania się w Urzędzie Pracy, podjęcia pracy zarobkowej (w tym pracy w Centrum Integracji Społecznej) i utrzymania jej; uświadamiali korzyści jakie rodzina może osiągnąć podejmując pracę. Wsparcie w powyższym zakresie otrzymało 28 rodzin;
- **motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych** – asystenci motywowali rodziców do udziału w zajęciach grupowych organizowanych przez Centrum w formie „Szkoły Rodzin”. Z powyżej formy wsparcia skorzystało 12 rodzin;

- **udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych** – asystenci motywowali rodziców i dzieci do korzystania z zajęć korekcyjno – kompensacyjnych, TUS, terapii SI oraz zajęć logopedycznych organizowanych przez placówki specjalistyczne i oświatowe. Powyższe działania podejmowane były w 17 rodzinach;
- **przewodzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci** - zadanie realizowane było poprzez przeprowadzanie rozmów dotyczących prawidłowych postaw rodzicielskich, uświadamiali jak ważne jest zaspokajanie potrzeb dzieci tj.: miłość, bliskość i bezpieczeństwo oraz okazywanie sobie wzajemnego szacunku. Ponadto, asystenci omawiali trudne sytuacje wychowawcze oraz negatywny wpływ nadużywania alkoholu na funkcjonowanie rodziny; motywowali dzieci do realizowania obowiązku szkolnego, do poprawy frekwencji i wyników w nauce oraz do wykonywania obowiązków domowych, a także dbania o higienę osobistą. Zadanie realizowane było wobec 67 rodzin i 27 dzieci;
- **udzielanie wsparcia dziecku przez towarzyszenie mu podczas posiedzenia albo rozprawy z jego udziałem, o którym mowa w art. 76 a§ 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1977 r. kodeks postępowania karnego** – w kontrolowanym okresie asystenci rodziny nie towarzyszyli żadnemu dziecku podczas posiedzenia albo rozprawy z jego udziałem;
- **podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin** – w okresie od stycznia do grudnia 2024 r., w 10 rodzinach objętych wsparciem asystentów podejmowane były działania interwencyjne i zaradcze, natomiast w roku bieżącym w dwóch rodzinach (**zał. cz. III pkt 8**). W większości przypadków, interwencje podejmowane były w sytuacji stosowania przemocy i wszczęcia procedury „Niebieskiej Karty”, pozostawienia dzieci bez opieki lub sprawowania pieczy nad dziećmi pod wpływem alkoholu. W przypadku 9 rodzin, Centrum poinformowało o zaistniałej sytuacji Sąd;
- **dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej, niż co pół roku i przekazywanie tej oceny podmiotowi, o którym mowa w art. 17 ust. 1** - dla rodzin objętych wsparciem asystenta, sporządzane były *oceny sytuacji rodzin* (**zał. nr 9**) co pół roku, które zawierają następujące informacje: okres za jaki jest ocena, datę sporządzenia oceny, opis sytuacji rodziny, cele współpracy z rodziną, informację o zmianach jakie zaszły w sytuacji rodziny, rokowania, wnioski do dalszej pracy z rodziną oraz podpisy asystenta, pracownika socjalnego i zastępcy kierownika Centrum;
- **monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną** - w kontrolowanym okresie asystenci rodziny zakończyli współpracę z 40 rodzinami, w tym: z 39 rodzinami w 2024 r. i z 1 rodziną w 2025 r. Powodami dla których zakończono współpracę były: w przypadku 17 rodzin osiągnięcie celów planu pomocy, w przypadku 10 rodzin brak efektów współpracy, w przypadku 1 rodziny zmiana metod pracy i w przypadku 12 rodzin zaprzestanie współpracy przez rodzinę. Wśród ostatnich 12 rodzin są 4 rodziny, które nie wyraziły zgody na dalszą współpracę, jedna rodzina, w której dziecko osiągnęło pełnoletność i 7 rodzin, z którymi współpraca została zakończona ze względu na zmianę miejsca pobytu. W przypadku 3 rodzin, które zmieniły miejsce zamieszkania, CUS poinformował Ośrodki Pomocy Społecznej właściwe ze względu na nowe miejsce zamieszkania rodzin o sytuacji rodzin. W przypadku 1 rodziny, matka została zatrzymana w celu odbycia kary pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym (opiekę nad dziećmi przejęła babcia, która została ustanowiona spokrewnioną rodziną zastępczą). Natomiast w 3 przypadkach rodziny zmieniły miejsce zamieszkania i nie poinformowały tutaj Centrum o swoim aktualnym miejscu pobytu (w tym 2 z nich to rodzice biologiczni, których dzieci są umieszczone w pieczy zastępczej, a w przypadku 1 rodziny opiekę nad dziećmi przejął dziadek, który wystąpił do tutaj Sądu o ustanowienie go rodziną zastępczą). Monitorowanie rodzin po zakończeniu współpracy

prowadzone jest w przypadku niektórych rodzin tylko przez asystenta, a w przypadku innych rodzin dwutorowo przez asystenta i pracownika socjalnego. Asystent z monitoringu sporządza dokument pod nazwą: *karta monitoringu rodziny po zakończeniu pracy z asystentem rodziny (zał. nr 10)*, natomiast pracownik socjalny: *karta pracy socjalnej z rodziną z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi (zał. nr 11)*. Oba dokumenty zawierają min. datę działań podejmowanych na rzecz rodziny zazwyczaj w formie wizyt u rodziny oraz szczegółowy opis podjętych działań/przebiegu wizyty. Podwójny monitoring prowadzony jest w przypadku rodzin, w których występuje duża złożoność problemów;

- **sporządzanie na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach** - w roku 2024 asystenci sporządzili 49 opinii, natomiast w roku 2025 - 9;
- **współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny** - jednostki i osoby, z którymi asystenci współpracowali najczęściej to: pracownicy socjalni, kuratorzy, sądy, placówki oświatowe, instytucje samorządowe, placówki specjalistycznego poradnictwa, placówki opiekuńczo-wychowawcze; placówki zdrowia publicznego,
- **udział w zespołach do spraw okresowej oceny sytuacji dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej** - w kontrolowanym okresie, asystenci uczestniczyli w 7 zespołach do spraw okresowej oceny sytuacji dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
- **współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą, o których mowa w art. 9a lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną** – asystenci rodzin w okresie objętym kontrolą współpracowali z zespołem interdyscyplinarnym ds. przeciwdziałania przemocy domowej w przypadku 14 rodzin i uczestniczyli w 25 grupach diagnostyczno – pomocowych. Działania asystentów polegały na monitorowaniu sytuacji rodzin, udzielaniu rodzinom wsparcia emocjonalnego oraz informacji, gdzie można uzyskać różne formy pomocy. W 2024 r., w rodzinach współpracujących z asystentem założono 13 „Niebieskich Kart”, a w roku bieżącym do dnia kontroli – 4 karty.

Zadanie w zakresie zapewnienia rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny realizowane jest prawidłowo. Centrum realizuje wszystkie zadania asystenta rodziny, o których mowa w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Działania są zróżnicowane i ukierunkowane na potrzeby rodziny. Z podejmowanych działań sporządzana jest właściwa dokumentacja, która prowadzona jest w sposób prawidłowy i rzetelny.

b) zapewnienie dostępu do specjalistycznego poradnictwa:

W ramach realizacji powyższego zadania CUS zapewnia rodzinom dostęp do specjalistycznego poradnictwa w formie konsultacji psychologicznych dla osób dorosłych oraz dzieci i młodzieży, a także profilaktyki uzależnień. Konsultacje psychologiczne odbywają się w siedzibie CUS, dla osób dorosłych codziennie, natomiast dla dzieci i młodzieży 8 godzin w miesiącu. Ponadto w 2025 r. dwóch psychologów rozpoczęło w CUS staż, dzięki którym może być świadczona dodatkowa pomoc psychologiczna. Zatrudniony w Centrum specjalista profilaktyki uzależnień udziela pomocy i wsparcia osobom w kryzysie w siedzibie CUS 10 godzin w miesiącu.

Z informacji uzyskanych w trakcie kontroli wynika, że w okresie kontrolnym tj. od 1 stycznia 2024 r. do 31 marca 2025 r. liczba osób przyjętych na konsultacje przez specjalistów wyniosła 312, w tym:

- psycholog dla osób dorosłych udzielił wsparcia 175 osobom (w tym 9 dzieci);

- psycholog dla dzieci i młodzieży – przyjął 50 osób, w tym 30 dzieci;
- specjalista profilaktyki uzależnień – konsultował 60 osób, w tym 19 dzieci;
- psycholog stażysty – objęli wsparciem 27 osób, w tym 1 dziecko.

Ponadto dodatkowym wsparciem dla rodzin mających trudności w opiece i wychowaniu dzieci jest możliwość uczestniczenia w zajęciach w ramach *Szkoły Rodzin*, która prowadzona jest od 2019 roku. Spotkania odbywają się co tydzień, w środy w godz. 15:00 – 17:00 w siedzibie Centrum. Rodzice mają możliwość skorzystania ze spotkań i warsztatów prowadzonych przez specjalistów w formie grup wsparcia. Natomiast dzieci uczestniczą w zajęciach świetlicowych, logopedycznych lub socjoterapeutycznych. W 2024 roku wsparciem szkoły objęto łącznie 37 osób, z tego 13 osób dorosłych i 24 dzieci. W roku bieżącym w zajęciach udział bierze 10 rodzin, z tego 10 osób dorosłych i 20 dzieci. Szczegółowe informacje o założeniach programu oraz specjalistach realizujących ww. zadanie zawiera zał. nr 12 i nr 13.

Rodziny mogą również uzyskać wsparcie specjalistów zatrudnionych w PCPR w Ostrowcu Św. takich jak: prawnik, psycholog, terapeuta uzależnień oraz w innych instytucjach funkcjonujących na terenie Gminy Ostrowiec Św. tj.:

- Centrum Profilaktyczno – Edukacyjne „BEZ NAPIĘCIA”, gdzie prowadzony jest Punkt Konsultacyjny, w którym mieszkańcy mogli skorzystać z bezpłatnego wsparcia w zakresie problematyki uzależnień,
- Starostwo Powiatowe, w którym prowadzone jest nieodpłatne poradnictwo obywatelskie, pomoc prawna i mediacje;
- Sąd Rejonowy, w którym w okresie od 14 do 18 października 2024 r. prowadzone były bezpłatne dyżury mediatorów, a także warsztaty prowadzone przez kuratorów zawodowych i społecznych w ramach obchodów Tygodnia Mediacji;
- Centrum Psychoterapii Euro-Medica – od stycznia 2025 r. poradnia oferuje nieodpłatną pomoc psychologiczną – psychoterapeutyczną dla dzieci i młodzieży. Zakres usług obejmuje: porady psychologiczne, sesje psychoterapii indywidualnej, rodzinnej, grupowej i wsparcia psychospołecznego oraz wizyty środowiskowe;

Dodatkowo Ośrodek Środowiskowej Opieki Psychologicznej i Psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży w Opatowie, który udziela porad psychologicznych i psychoterapeutycznych dla dzieci i młodzieży.

Zadanie realizowane prawidłowo. Rodziny przeżywające trudności otrzymują niezbędną pomoc i wsparcie oraz mają zapewniony dostęp do specjalistycznego poradnictwa zarówno w CUS, jak i innych instytucjach działających na terenie gminy oraz poza nią.

c) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających:

Zgodnie z informacjami pozyskanymi w toku czynności kontrolnych, na terenie Gminy Ostrowiec Św., w kontrolowanym okresie nie funkcjonowała żadna rodzina wspierająca. Jak wskazano w zał. cz. IV, rodziny korzystające z pomocy Ośrodka/CUS nie zgłaszały potrzeb zapewnienia im dodatkowej pomocy i wsparcia w formie rodzin wspierających.

Zarządzeniem Nr VI/87/2025 Prezydenta Miasta Ostrowca Świętokrzyskiego z dnia 13 stycznia 2025 r. wprowadzono ogólne zasady ustanawiania rodziny wspierającej, które określają kto może zostać rodziną wspierającą oraz jakie są jej zadania.

W kontrolowanym okresie CUS podejmował działania promujące ideę rodzin wspierających poprzez: zamieszczanie na stronie internetowej i tablicy ogłoszeń Centrum informacji dla osób, które są zainteresowane pomocą i wsparciem rodzinom w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej, rozpowszechnianie ulotek na imprezach/festynach miejskich, prowadzenie akcji informacyjnych w środowiskach lokalnych (zał. nr 14).

Na terenie gminy nie funkcjonują rodziny wspierające, w związku z powyższym zadanie w tym zakresie nie jest realizowane.

4. Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo - wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo - terapeutycznej oraz interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.

Zgodnie z art. 176 pkt 5 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej gmina zobowiązana jest do współfinansowania kosztów pobytu małoletniego w pieczy zastępczej, wielkość tego współfinansowania określona została w art. 191 ust. 9 cyt. ustawy.

W kontrolowanym okresie łącznie 147 dzieci z terenu Gminy Ostrowiec Św. umieszczonych zostało w pieczy zastępczej, za które gmina ponosi odpłatność. Na dzień kontroli w rodzinnej pieczy zastępczej przebywało 91 dzieci z terenu gminy, natomiast w instytucjonalnej pieczy 56 dzieci. Wysokość środków finansowych za pobyt dzieci w pieczy zastępczej obrazuje tabela przedstawiona w zał. cz. V.

Mając na uwadze powyższe, zgodnie z art. 10 ust. 4 ww. ustawy *praca z rodziną jest prowadzona także w przypadku czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną*. Z informacji uzyskanych podczas kontroli wynika, że tylko niektóre rodziny biologiczne dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej korzystały ze wsparcia asystenta. W okresie kontrolnym takich rodzin było 16, z tego: 4 współpracują nadal z asystentem rodziny, 1 zmieniła miejsce zamieszkania poza teren gminy, w jednym przypadku sąd pozbawił rodziców władzy rodzicielskiej, w przypadku 9 rodzin asystent zakończył współpracę z uwagi na brak efektów i w jednym przypadku dziecko osiągnęło pełnoletność. **Zadanie w zakresie współfinansowania pobytu dziecka w pieczy zastępczej realizowane prawidłowo.**

5. Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Monitoring sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy Ostrowiec Świętokrzyski prowadzony jest w oparciu o Zarządzenie nr 78/2024 Dyrektora MOPS (aktualnie CUS) w Ostrowcu Świętokrzyskim z dnia 3 lipca 2024 roku w sprawie przyjęcia ogólnych zasad postępowania pracowników socjalnych ośrodka w pracy z rodzinami przeżywającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych (zał. nr 15). Zgodnie z zarządzeniem oraz regulaminem organizacyjnym zadanie to jest realizowane przez pracowników socjalnych Zespołu ds. Pracy z Rodziną oraz Zespołu Terenowej Pracy Socjalnej.

Monitoring dotyczy rodzin, w których zdiagnozowano trudności lub nieprawidłowości w zakresie opiekuńczo-wychowawczym, prowadzenia gospodarstwa domowego lub funkcjonowania w środowisku lokalnym. Dotyczy także rodzin biologicznych, z których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej oraz rodzin, do których dzieci z pieczy powróciły. Monitoring jako dodatkowa forma wsparcia, prowadzony jest także w rodzinach współpracujących z asystentem rodziny. W centrum organizowane są ponadto spotkania tzw. zespołu międzyinstytucjonalnego składającego się z przedstawicieli placówek opiekuńczo-wychowawczych, pracowników socjalnych, asystentów rodziny, koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej z PCPR, których celem jest zintensyfikowanie współpracy i wypracowanie najlepszych rozwiązań na rzecz powrotu dzieci do rodziców biologicznych. Na dzień kontroli monitoring prowadzany był wobec 138 rodziców biologicznych, których dzieci umieszczone zostały w pieczy zastępczej.

Zgodnie z informacjami zamieszczonymi w zał. cz. VI, na czas trwania kontroli na terenie Gminy Ostrowiec Świętokrzyski funkcjonowało 249 rodzin zagrożonych, w których jest 571 dzieci. Rodziny te

nie są objęte opieką asystenta rodziny, ich sytuacja monitorowana jest przez pracowników socjalnych. Źródłem informacji o rodzinach zagrożonych są w szczególności: bezpośredni kontakt pracownika socjalnego z członkiem rodziny; zgłoszenie ze środowiska sąsiedzkiego; zgłoszenie od innych pracowników Centrum; pisemna informacja z sądu, policji, straży miejskiej, placówek zdrowotnych, oświatowych lub opiekuńczych, instytucji pomocowych lub organizacji pozarządowych; zgłoszenia anonimowe; doniesienia medialne.

W trakcie kontroli przeanalizowano teczkę 40 losowo wybranych rodzin, których sytuacja jest monitorowana przez pracowników socjalnych. Najczęstszymi problemami, które zdiagnozowane zostały w środowisku tych rodzin są: trudności w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, niskie kompetencje społeczne rodziców, zaniedbania wobec dzieci, trudności w samodzielnym prowadzeniu gospodarstwa domowego i dbaniu o mieszkanie, niestabilna sytuacja mieszkaniowa, uzależnienia od alkoholu, a tym samym sprawowanie opieki nad dziećmi będąc pod wpływem alkoholu, ograniczenie władzy rodzicielskiej poprzez nadzór kuratora, zaburzone relacje w rodzinie, przemoc, zaburzenia psychiczne, bezrobocie, odbywanie kary pozbawienia wolności, niepełnosprawność, samotne macierzyństwo, trudności w zachowaniu dzieci, zaniedbywanie obowiązków szkolnych, niechęć do współpracy i skorzystania z proponowanych form wsparcia, brak motywacji do wprowadzania zmian.

Monitoring realizowany jest w formie: wizyt w miejscu zamieszkania rodzin, osobistych i telefonicznych konsultacji z przedstawicielami różnych instytucji (np. szkoły, policji, sądu), pisemnych informacji/opinii odnośnie funkcjonowania rodziny i małoletnich dzieci. Monitoring odbywa się w zależności od sytuacji rodziny np. raz w miesiącu, raz na 2-3 miesiące, a w przypadku rodziców biologicznych dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej nie rzadziej niż co 6 miesięcy. W przypadku rodzin z małoletnimi dziećmi, w których prowadzona była procedura Niebieskiej Karty, po jej zakończeniu rodzina monitorowana jest przez pracowników socjalnych Zespołu ds. Przeciwdziałania Przemocy przez okres co najmniej 9 miesięcy, nie rzadziej niż 1 raz na 3 miesiące, zgodnie z Zarządzeniem nr 135/2023 Dyrektora MOPS w Ostrowcu Świętokrzyskim z dn. 14 listopada 2023 roku. W rodzinach zagrożonych, nieobjętych opieką asystenta rodziny, w 2024 roku procedura Niebieskiej Karty prowadzona była w 111 rodzinach, a w 2025 roku do dnia kontroli w 2 rodzinach.

Dokumentacja rodzin, których teczkę sprawdzono w trakcie kontroli potwierdza, że monitoring w rodzinach prowadzony jest zgodnie z przyjętymi procedurami. Wizyty w środowisku dokumentowane są w formie *notatek służbowych (zał. nr 16)* oraz *kart pracy socjalnej z rodziną z trudnościami opiekuńczo – wychowawczymi (zał. nr 17)*. W przypadku podjęcia działań w środowisku, w związku z pozyskaniem niepokojących informacji o rodzinie (np. zgłoszenie anonimowe, zawiadomienie z policji, pismo ze szpitala), sporządzane są *karty interwencji (zał. nr 18)*, zgodnie z Zarządzeniem nr 88/2024 Dyrektora MOPS (aktualnie CUS) w Ostrowcu Świętokrzyskim z dnia 8 sierpnia 2024 roku (*zał. nr 19*). W przypadku potwierdzenia zasadności interwencji, w celu pozyskania pełnych informacji o rodzinie i dzieciach, Centrum występuje pisemnie do straży miejskiej i policji o udzielenie informacji czy w środowisku podejmowane były już interwencje, przedszkola lub szkoły o opinię dzieciach oraz przeprowadza rozpytanie w środowisku sąsiedzkim. W uzasadnionych przypadkach, z uwagi na brak należytego wywiązywania się z obowiązków rodzicielskich oraz zagrożenia dobra i bezpieczeństwa dzieci, Centrum kieruje do sądu wnioski o wgląd w sytuację małoletnich dzieci (*zał. nr 20*).

Rodzinom, w trakcie procesu monitorowania proponowane są różne formy wsparcia specjalistycznego w zależności od potrzeb np. pomoc psychologa, terapeuty uzależnień, udział w Szkole Rodzin, pobyt w ośrodkach wsparcia dla osób doznających przemocy. W bieżącej pracy pracownicy socjalni systematycznie monitorują sytuację rodzin i dzieci, ponadto udzielają wskazówek

wychowawczych, zapewniają wsparcie emocjonalne, wskazują możliwe rozwiązania, uświadamiają konsekwencje prezentowanych zachowań, współpracują z kuratorami, motywują do podjęcia leczenia i utrzymania abstynencji, dokonują oceny warunków bytowych pod kątem możliwości powrotu dzieci, motywują rodziców do utrzymania kontaktów z dziećmi umieszczonym w pieczy zastępczej, udzielają pomocy w umawianiu wizyt lekarskich, załatwianiu spraw urzędowych, pozyskiwaniu pomocy finansowej, zachęcają rodziców do nawiązania współpracy ze szkołami i zaangażowania się w sprawy dzieci, mobilizują do podjęcia zatrudnienia np. w Centrum Integracji Społecznej. Rodzinom proponowane jest także wsparcie asystenta rodziny, jednak w zdecydowanej większości przypadków rodziny nie wyrażają zgody na współpracę, co wyrażają w formie pisemnego oświadczenia (**zał. nr 21**). Uwagi osób kontrolujących dotyczą niewskazywania na druk czy rodzina wyraża zgodę na współpracę z asystentem i/lub również z pracownikiem socjalnym.

W sytuacji braku możliwości nawiązania bezpośredniego kontaktu przez dłuższy czas rodzina, która jest monitorowana zostaje pisemnie wezwana do osobistego wstawiennictwa w Centrum w celu dokonania analizy jej sytuacji, szczególnie jeśli dotyczy to rodziców, których dzieci przebywają w pieczy zastępczej (**zał. nr 22**). Dodatkowo, w związku z umieszczeniem dziecka w pieczy zastępczej Centrum bezzwłocznie informuje Zakład Ubezpieczeń Społecznych o tym, że rodzice nie sprawują opieki nad dzieckiem, w celu podjęcia stosownych działań (**zał. nr 23**). Gdy rodzina zagrożona zmienia miejsce zamieszkania o sytuacji tej rodziny informowany jest właściwy miejscowo ośrodek pomocy społecznej. Współpraca z rodzinami zagrożonymi zostaje zakończona po dokonaniu oceny monitorowania rodziny z trudnościami opiekuńczo – wychowawczymi (**zał. nr 24**). W zależności od sytuacji dalsza praca z rodzinami prowadzona jest przez pracowników Zespołu Terenowej Pracy Socjalnej.

Z analizy przedstawionych do wglądu w trakcie kontroli teczek rodzin wynika, że pracownicy socjalni w sposób systematyczny prowadzą monitoring sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej, udzielając rodzinom różnych form wsparcia oraz na bieżąco diagnozując problemy w środowiskach objętych ich pomocą.

Zadanie realizowane prawidłowo.

6. Koordynowanie działań, o których mowa w art. 8 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem".

Z informacji uzyskanych w trakcie kontroli (**zał. cz. VII**) wynika, że w okresie objętym kontrolą do MOPS/CUS w Ostrowcu Św. wpłynęły trzy wnioski o wypłatę jednorazowego świadczenia w wysokości 4000 zł, o którym mowa w art. 10 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

W trakcie kontroli przeanalizowano akta spraw, w których znajdowały się następujące dokumenty:

- wnioski o ustalenie prawa do jednorazowego świadczenia wg wzoru określonego w rozporządzeniu Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 26 stycznia 2023 r. (Dz.U. z 2023, poz.211); w przypadku dwóch wniosków brakowało informacji do kogo kierowany jest wniosek;
- zaświadczenia lekarskie potwierdzające ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu, wystawione przez specjalistę ginekologii/położnictwa lub neonatologa;
- zaświadczenia potwierdzające, że kobieta pozostawała pod opieką medyczną nie później niż od 10 tygodnia ciąży do porodu w przypadku dwóch wniosków, natomiast w jednym przypadku stwierdzono brak ww. zaświadczenia. Dokumentacja zawierała jedynie kopię badania USG potwierdzającego ciążę. W związku z powyższym, kierownik zespołu ds. świadczeń rodzinnych złożyła stosowne wyjaśnienie (**zał. nr 25**), z którego wynika, że rozpatrując sprawę przyznania świadczenia

opierano się na zaświadczeniu lekarskim, o którym mowa powyżej oraz na kserokopii USG wraz z opisem, na którym potwierdzono ciążę. W trakcie kontroli uzupełniono brakujące zaświadczenie, które wnioskodawczyni dostarczyła do CUS w dniu 31.03.2025 r. Z dokumentu wystawionego przez położną poradni ginekologiczno – położniczej w Waśniowie, wynika, że pierwsza wizyta odbyła się przed 10 tyg. ciąży tj. 12.05.2023 r., co jest zgodne z załączonym wcześniej do dokumentacji wynikiem USG (zał. nr 26).

- decyzje o przyznaniu świadczenia oraz potwierdzenie odebrania/otrzymania decyzji.

Po zapoznaniu się z dokumentacją stwierdzono, że dwa wnioski zostały rozpatrzone zgodnie z zachowaniem terminów, o których mowa w Kodeksie postępowania administracyjnego oraz zapisów ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

Natomiast w przypadku jednego z wniosków stwierdzono uchybienie dotyczące wydania decyzji przyznającej świadczenie pomimo braku stosownego zaświadczenia. Przedstawiony przez wnioskodawczynię dokument potwierdzający ciążę nie spełniał wymogów art. 15b ust. 6 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. z 2024 poz. 323 ze zm.) w związku z art. 9 ust. 8 cyt. ustawy, który określa w drodze rozporządzenia wzór wymaganego zaświadczenia. W opinii osób kontrolujących w przypadku złożenia niekompletnego wniosku należy poinformować wnioskodawcę o uzupełnieniu dokumentacji i ewentualnym przedłużeniu sprawy zgodnie z KPA (art. 35 § 3 i art. 64).

Ustalono, że postępowanie w sprawie przyznania świadczenia prowadzone jest przez pracowników zespołu ds. świadczeń rodzinnych, natomiast decyzje zgodnie z kompetencją i upoważnieniem Prezydenta Miasta Ostrowca Świętokrzyskiego podpisuje kierownik i zastępca ww. zespołu.

W okresie kontrolnym żadna rodzina nie wnioskowała o pomoc asystenta rodziny w zakresie koordynowania działań, o których mowa w art. 8 cyt. ustawy. Informacji o możliwych formach wsparcia w powyższym zakresie udzielają pracownicy Centrum. Informacje zamieszczane są także na tablicy ogłoszeń oraz na stronie internetowej Centrum.

Zadanie realizowane prawidłowo z uchybieniem w zakresie prowadzenia postępowania o wypłatę jednorazowego świadczenia, o którym mowa w art. 10 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Natomiast w zakresie koordynowania działań, o których mowa w art. 8 cyt. ustawy zadanie w kontrolowanym okresie nie było realizowane z uwagi na brak wniosków.

7. Terminowe sporządzanie sprawozdań rzeczowo – finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3, w terminach:

- do dnia 31 stycznia danego roku – za okres od dnia 1 lipca do dnia 31 grudnia poprzedniego roku;
- do dnia 31 lipca danego roku – za okres od dnia 1 stycznia do dnia 30 czerwca danego roku.

W trakcie kontroli przedstawione zostały raporty z listy sprawozdań rzeczowo – finansowych z zakresu wspierania rodziny, z których wynika, że przedmiotowe sprawozdania zostały przekazane wojewodzie zgodnie z terminami określonymi w art. 187 ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Sprawozdanie za okres od dnia 1 stycznia do dnia 30 czerwca 2024 r. zostało przekazane 19 lipca 2024r., natomiast za okres od 1 lipca do 31 grudnia 2024 r. jednostka przekazała w terminie 27 stycznia 2025 r.

Zadanie realizowane prawidłowo.

Ustaleń dokonano na podstawie:

- rozmów z dyrektorem CUS, zastępcą dyrektora CUS, kierownikiem zespołu ds. świadczeń rodzinnych, zastępcą kierownika działu ds. realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej, asystentem rodziny;
- analizy dokumentacji: załącznika do kontroli, który stanowi załącznik nr 1 do niniejszego wystąpienia, statutu i regulaminu organizacyjnego CUS oraz innej dokumentacji dotyczącej zakresu kontroli.

Uwaga: w oświadczeniach dotyczących wyrażenia zgody lub jej braku na współpracę z asystentem rodziny i/lub pracownikiem socjalnym każdorazowo wskazywać na jaki rodzaj wsparcia rodzina wyraziła bądź nie zgodę.

Mając powyższe na uwadze wydaje się następujące zalecenie pokontrolne:

1. Postępowania o wypłatę jednorazowego świadczenia, o którym mowa w art. 10 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” prowadzić zgodnie z zapisami ustawy.

Pouczenie

Zgodnie z art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2025 poz. 49 tj.) kontrolowana jednostka może w terminie 7 dni od dnia otrzymania zaleceń pokontrolnych, zgłosić do nich zastrzeżenia. Wojewoda, w terminie 14 dni od dnia otrzymania zastrzeżeń przedstawi stanowisko w sprawie ich uwzględnienia. W przypadku nieuwzględnienia zastrzeżeń przez wojewodę kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni od dnia otrzymania stanowiska wojewody, do powiadomienia wojewody o realizacji zaleceń. W przypadku uwzględnienia zastrzeżeń przez wojewodę, kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni od dnia otrzymania stanowiska wojewody, do powiadomienia wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych, mając na uwadze zmiany wynikające z uwzględnionych zastrzeżeń. W przypadku stwierdzenia istotnych uchybień w działalności wojewoda, niezależnie od przysługujących mu innych środków zawiadamia o stwierdzonych uchybieniach właściwy organ założycielski kontrolowanej jednostki oraz organ zlecający realizację zadania na podstawie art. 190. Organ, do którego skierowano zawiadomienie o stwierdzonych uchybieniach, jest obowiązany, w terminie 30 dni od dnia otrzymania zawiadomienia o stwierdzonych uchybieniach, powiadomić wojewodę o podjętych czynnościach.

Zgodnie z art. 198 ustawy - kto nie realizuje zaleceń pokontrolnych, podlega karze pieniężnej w wysokości od 1000 do 15 000 zł.

Osoby kontrolujące:

Katarzyna Arcus

Anna Korucina

Anne Krupa-Buciońska

ZASTĘPCA DYREKTORA
Wydziału Polityki Społecznej i Zdrowia

Renata Persona

WOJEWODA ŚWIĘTOKRZYSKI

Józef Bryk

Podpis